

Důsledky madridského summitu ve vojenské oblasti

Politická a vojenská aktivita po červencovém summitu NATO v Madridu dosáhla výrazných intenzifikačních rozměrů. Rozpracována byla nejen řada úvah, které směřují k všestrannému analyzování vzniklé situace a k přijímání operativních i koncepčních opatření, ale tato opatření byla již v návaznosti na přímé jednání s NATO i přijata. Samostatnou pozornost je také nezbytné věnovat vojenské oblasti při shromažďování různých aspektů, které by neměly být v přípravě dalších praktických opatření opomenuty.

Závěry z analýzy vojenské oblasti shrnují doporučení hlavních směrů ke zkvalitnění vojenských schopností. Směřují do oblastí vojenské politiky a vojenské praxe. Navrhují jejich reprezentativní charakteristiky nebo diagnózu systému pro prognózování budoucího zajištění bezpečnosti České republiky. Týkají se období po roce 1998, ale jejich příprava má živnou půdu pro výzkumnou i praktickou přípravu v bezprostředně následujícím období.

VOJENSKOPOLITICKÉ ZÁVĚRY

Ve vrcholovém řízení obrany České republiky je vhodné zajistit legislativní a personální stabilizaci zejména po vytvoření příslušných orgánů. Rozhodující roli v orgánu řízení obrany by mělo zaujmout Ministerstvo obrany České republiky. V souvislosti se změnami ministrů a jejich náměstků došlo ke změnám kompetencí a odpovědností. Proces trvalé reorganizace má negativní dopad na stabilizaci působností a sladění realizačních týmů. Je nejvyšší žádoucí pro vrcholovou úroveň zastavit reorganizace, stabilizovat výkonné štáby (politické zastoupení se v demokratické společnosti může měnit), zajistit technickou infrastrukturu jejich činností a ověřit funkčnost sladovacím cvičením.

V členských státech NATO je příprava ve vrcholovém řízení obrany závazná pro vojenské profesionály, ale rovněž pro ostatní občany, kteří jsou do vyčleněných orgánů zařazeni, případně pro jejich náhradníky. Zajištění činností spojených s řízením obrany České republiky předpokládá organizovat přípravu personální, odbornou, metodickou i jazykovou.

Současný návrh působnosti (metodiky) pro řešení krizových situací a válečného stavu uvádí problémy, které je nezbytné řešit, nemůže však konkrétně stanovit povinnosti, je rámcový. Většina rezortů spolupracuje a podílí se na řešení těchto problémů podle krizových plánů, které by měly upřesňovat, schvalovat a kontrolovat to, co zatím nemají rozpracováno a připraveno. Na tato opatření by měla navazovat další, která rozpracují způsoby chování až do úrovně, které jsou pro plnění těchto úkolů nezbytné (např. instituce, orgány, zařízení ap.).

Dokumentace by měla být vypracována a připravena s odpovídajícím časovým předstihem. Měla by s vyčerpávající úplností stanovovat kompetence od úrovně prezidenta,

předsedy vlády a parlamentu na jednotlivé rezorty, zařízení, instituce, regiony až po vykonavatele bezpečnostního systému obrany České republiky. Vedle rozpracování na úrovni **orgánu řízení obrany České republiky**, tedy ujasnění způsobů předávání úkolů rezortům jako celku (např. na ministerstvo obrany, ministerstvo zahraničních věcí, ministerstvo vnitra, ministerstvo hospodářství, ministerstvo financí ap.) by měla být dokumentace dekomponována **do vnitrorezortní struktury**, tj. na sekce, odbory, oddělení ap. Tento krok je nezbytný, protože při metodickém rozpracování budou ujasněny vazby na jiné vnitrorezortní, ale i mimorezortní struktury, pro něž bude vhodné dopředu upravit pravomoci a působnosti, odpovědnosti a koordinační povinnosti.

Řídící dokumentace v jednotlivých rezortech, institucích a zařízeních by měla být připravena až na úroveň jednotlivce, zařazeného do různých skupin. Pak teprve bude vytvořen úplný podklad pro přípravu státního aparátu. Následnou činností je **zvládnutí dokumentace a praktická příprava všech jednotlivců**. Potom bude mít orgán pro řízení obrany České republiky šanci zvládnout krizové situace v celém jejich spektru, tj. od živelních pohrom až po vedení války. **Výchozím úkolem je příprava dokumentace**, která v nastíněném cyklu konstituování funkčních orgánů představuje pouze přípravnou etapu.

Praktické naplňování takových záměrů odhalí, zda jsou v rezortech, institucích, regionech, okresech a jiných prvcích organizační struktury bezpečnostního systému pracovníci, kteří jsou schopni takovou dokumentaci připravit. Bude vytvořen soubor podmínek pro přípravu jednotlivců a stmelení kolektivů? Budou ochotni příslušní funkcionáři absolvovat vlastní přípravu ke splnění svých úkolů, když bezprostřední vojenské ohrožení není na pořadu dne? Bude státní správa ochotna uskutečnit přípravu po jednotlivých rezortech a ve vzájemné součinnosti? To je praktická bariéra vstupu do NATO. Bariéra, která je při dobře fungující státní správě snadno překonatelná.

Teoretická i praktická příprava systému řízení a velení má rovněž materiální část. Ta zahrnuje jednak vybavení technickými prostředky, ale i připravená a funkční **místa řízení a velení** (funkční znamená, aby na nich byli odborníci, kteří jsou schopni plnit předpokládané funkce). Zatím se v podmínkách České republiky spíše daří utajené chráněné objekty (na jejichž vybudování byly již vynaloženy značné prostředky) odtajňovat, než využívat. Členské státy NATO jednotlivě i pro své spojené velení budou používat a používají utajená a chráněná místa velení.

Do oblasti vojenské strategie zasahují problémy budování „**státního řídicího systému**“. Pro období krizových situací je nezbytné vědět, jakým způsobem bude zajištěn sběr, uchování a přístup k **informacím** o zdrojích a aktivitách na státním území. Zda tyto informace budou dostupné z automatizovaných informačních systémů, které jsou na různých úrovních v České republice budovány. Zda tyto systémy budou propojeny počítačovými sítěmi a jaké budou možné přístupy na úrovni státu, regionu, okresu, měst, obcí, ale i specializovaných zařízení, organizací a institucí, které se mohou na zajištění úkolů bezpečnosti a obrany České republiky podílet. Jak dalece budou tyto informační nebo **řídicí informační systémy** umožňovat přenos direktivních informací a umožňovat zpětnou vazbu. Zda budou umožňovat koordinační komunikaci s partnery mimo řídicí hierarchii. Z tohoto pohledu je vojenskostrategickým parametrem výstavba a stav **datové komunikační sítě, telefonní sítě a dalších prvků infrastruktury**, které by při případném přechodu na krizové nebo válečné řízení státu zabezpečovaly kvalitní přenos dat. Bez něj by řízení mobilizační a obranné infrastruktury mohlo být vážně ohroženo. Pro

nepředvídatelné situace by měly být připraveny náhradní varianty k realizaci řídicích procesů při zvládnání krizí. Tato oblast vyžaduje výzkumnou přípravu a následnou racionální variantu pro válečné řešení.

Strategickým parametrem je rovněž **ekonomická podpora a vyčlenění potřebných finančních prostředků**, které zajistí splnění harmonogramu České republiky a AČR v přípravném období ke vstupu do NATO. Vyčlenění potřebných prostředků je rozhodujícím předpokladem pro vytvoření funkčního bezpečnostního systému obrany České republiky, pro plnění jednotlivých úkolů obranné infrastruktury (dlouhodobý charakter) a mobilizační infrastruktury (materiální část a trvalá platnost). Zajištění těchto úkolů bude uskutečněno prostřednictvím soukromého sektoru, který zatím není vázán legislativou k plnění. Míru neurčitosti je nezbytné pro krizové situace státu při zajišťování obrany České republiky z úrovně „dobré vůle“ změnit na povinnost, jak tomu je ve vyspělých demokraciích. Je to sice nepopulární, ale při obraně základních hodnot existence státu nemůže hrát rozhodující roli míra zisku a neviditelná ruka trhu. **Rozhodující je direktivní rozhodování a jasné řízení.**

Společenské klima nemůže změnit armáda sama. Napravování názorů je nutné promítnout do systému vzdělávání. Ti občané, o které usiluje systém budoucí obrany České republiky, jsou ve věku 19 - 25 let. Jejich myšlení a žebříčky hodnot se již utvářely v porevolučním systému vzdělávání. Budou-li v budoucnu naši občané chtít zachovat státní suverenitu a samostatnost, pak je nezbytné k novým hodnotám i v alianci NATO připravovat mladé lidi již ve školním věku. Na trhu práce se bude tato profese prosazovat, jestliže se zvýší její ocenění. Společenské klima se však nezmění financemi, ale akceptací činností spojených s obranou, posunem významu těchto činností v individuálních žebříčcích hodnot. K tomu dojde, až bude vojenská bezpečnost u významné části obyvatelstva považována za jednu ze základních existenčních jistot.

Změny v oblasti vojenské politiky České republiky mohou uskutečnit jen její tvůrci: političtí představitelé vládnoucí garnitury, zařazení v odpovídajících funkcích výkonné a zákonodárné moci. Svou odbornou úlohu by v tomto procesu měli splnit rovněž vojenská odborníci, kteří by k politickým rozhodnutím měli být přizváni. Jen tímto způsobem mohou být vytvořeny racionální podmínky pro využití šance o nový způsob zajištění bezpečnosti České republiky v novém mezinárodním bezpečnostním prostředí.

VOJENSKOPRAKTICKÉ ZÁVĚRY

Transformace organizačních struktur je postupná a roky 1997 a 1998 ještě nepředstavují cílovou podobu. Lze předpokládat, že se do budoucí podoby AČR prosadí: a) důsledky začlenění do vojenských struktur NATO; b) celosvětová tendence ke zvýšení míry profesionalizace armád; c) dá se předpokládat, že i organizační struktury teritoriální obrany (a tomu odpovídajících vojsk) doznají změn, které mohou po roce 2000 směřovat k americkému pojetí Národních gard.

Roste význam připravenosti velitelů a rozvoje jejich taktického a operačního umění. Vstup České republiky do NATO by měl přispět ke zlepšení stavu v celé oblasti přípravy velitelů a štábů. Členstvím v Alianci vzrostou možnosti a současně požadavky na umění spolupracovat s nejrůznějšími druhy vojsk členských států, s existujícími zbraňovými a

řídícími informačními systémy. Schopnosti a dovednosti, kterými se vytvářejí specifické nástroje pro praxi vojenského umění, vznikají v průběhu výkonu nejrůznějších funkcí v armádní praxi. Proto bude nezbytné organizovat a všestranně zabezpečit přípravu taktického i operačního stupně velení. Pro velitele a štáby je rozhodující jejich schopnost komunikovat s protějšky a s nadřazeným velením NATO. Z toho vyplývá jednoznačná orientace na jejich profesionální a jazykovou přípravu.

Mezi nejdůležitější opatření technické infrastruktury, která zabezpečuje společnou činnost sil a prostředků jednotlivých členských zemí NATO, patří: systémy velení AČR, pozemního vojska, vzdušných sil, logistiky a zpravodajského zabezpečení. Tyto systémy mají své konkrétní umístění na místech velení, ale rovněž v nejrůznějších základnách a skladech. Z toho vyplývá rozsah a náročnost přechodu na vybavení umožňující potřebnou slučitelnost se systémy NATO.

Příprava na integraci České republiky do struktur NATO nabývá výrazně praktického významu. Jsou přijímána krátkodobá i koncepční opatření, jejichž plnění je pravidelně kontrolováno a cíleně směřováno do konkrétních termínovaných výstupů. Rezort Ministerstva obrany České republiky v nich sleduje tyto oblasti: 1 - personální; 2 - strukturální a organizační; 3 - interoperability; 4 - obranného plánování; 5 - ekonomického zabezpečení; 6 - legislativy; 7 - bezpečnosti informací; 8 - krizového řízení; 9 - standardizace; 10 - komunikační strategie; 11 - zapojení a přípravy rezortu obrany v silách NATO; 12 - ustavení národního ředitele pro vyzbrojování; 13 - přípravy infrastruktury; 14 - strategických studií; 15 - součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí České republiky (viz [3]).

Modernizace nebo přezbrojování vojenskou technikou, zbraněmi a zbraňovými systémy není na nejvyšším stupni významnosti při uskutečňování kroků ke vstupu do NATO. Má však zvláštní význam z pohledu bojeschopnosti armády a jejího dalšího vývoje a integrování do vojenských struktur NATO. V České republice, která má dlouhodobé historické tradice ve zbrojní výrobě, jsou tyto otázky významně propojeny s hospodářstvím, ekonomikou, a tedy vytvářením zdrojů pro zajištění bezpečnosti a obrany. Na druhé straně jsou naše ozbrojené síly možným odběratelem výrobků jiných členských států. Z toho zákonitě plynou situace, které budou představovat tlaky zahraničního zbrojního průmyslu.

VLIV NA VOJENSKÉ SCHOPNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY

Stav vojenských schopností České republiky není jen stavem AČR, je současně stavem celého státu a vypovídá o jeho připravenosti k vojenské obraně. K nalezení racionálních odpovědí, které však nejsou orientovány k současnému stavu, ale k budoucí bezpečnosti České republiky, směřují následující konstatování.

■ Přání, možnosti a realita vojenských schopností České republiky

Rok 1997 ani rok 1998 nejsou ještě roky, které by nasměrovaly změnu celkové úrovně vojenských schopností České republiky na cestu strmě stoupající k cílové úrovni států Aliance. Přece však tlak na podrobné rozpracování postupných kroků přibližujících datum vstupu do vojenské organizace NATO znamená politické i vojenské

vyjasnění vztahů, které se promítne do formování tolik potřebné stabilizace, zejména ke styčným orgánům NATO. To představuje jisté zkvalitnění faktoru, který posiluje vojenské schopnosti České republiky přejímáním části zahraničních schopností, nebo lépe řečeno zvýrazněním možného podílu zahraniční pomoci na případné vojenské obraně našeho území.

Vlastní vojenské schopnosti se však v tendenci poklesu, zejména na rozhodující úrovni připravenosti vojsk, nezastavily. Nejvýznamněji se na tom podílí personální, strukturální a organizační nestabilita, nedostatek finančních zdrojů vyčleňovaných ve prospěch výcviku a souhrnné dopady těchto vlivů do všech úrovní života vojsk.

Vojáci v základní službě i mladí vojáci z povolání jsou připraveni k plnění základních činností spojených s bojovým nasazením. Mají jen omezené zkušenosti ze společné činnosti na cvičeních, nemají postačující návyky v používání zbraní k osobní obraně, jsou jen na základním stupni seznámeni s obsluhou techniky a zbraňových systémů. Samostatnou kapitolu představuje v podstatě zmrazená příprava záloh, nejasný přístup k hospodářské mobilizaci a k potřebám operační přípravy státního území, zastavená příprava obyvatelstva k obraně v případě krizových a válečných stavů.

Celkový pokles vojenských schopností v neprofesionálních a masových složkách armády je možné vidět v souvislosti s potřebou nahradit je vysoce kvalifikovanou a intenzivní činností profesionální složky AČR. Tato cesta však nebyla oficiálně oznámena. Branná povinnost by měla být do roku 2008 zachována a žádoucí by bylo postupné přizpůsobení úrovně vojenských schopností poměrům v současných členských státech NATO, ale na úrovni již uvedeného časového horizontu. Toto přání je realizovatelné při splnění jistých předpokladů, které ovšem představují zejména podporu koordinovaného hospodářství a odpovídající koncentraci finančních zdrojů. Jestliže vliv vlády a legislativních podmínek bude živelný, pak realita přiblížení bude oddálena. Cesta spočívá v zapojení nejen zbrojního průmyslu, ale hospodářství jako celku do procesu mezinárodní integrace, do vytváření vhodných podmínek pro participaci na výrobě zbrojních i civilně využitelných produkcí a vytvoření sekundárních podmínek pro cenové zvýhodnění nebo úvěrové dodání racionálně vybraných produktů.

Takový postup však vyžaduje podrobné analýzy, variantní jednání a vládou řízený, koordinovaný přístup, který usměrní „všemocnou ruku trhu“ ve směru racionálního zajištění potřeb obrany a bezpečnosti. Tyto postupy by měly být na úrovni marketingových a výzkumných studií a prací připraveny kvalifikovanými týmy specialistů, protože mohou rozhodovat o budoucnosti suverenity státu. **Existuje nebezpečí rozvoje neřízených procesů v této oblasti.** Ty mohou dosáhnout značných rozměrů a výrazných negativních výsledků, s nimiž může být spojen krizový vývoj České republiky, jejího zahraničního postavení a hodnověrnosti začlenění do vojenských struktur NATO.

Přání je vizi kvalitních vojenských schopností České republiky na úrovni vyspělých států NATO, nejméně však na úrovni Polska a Maďarska. Možnosti jsou však poněkud nižší a realita bude výrazně závislá na cílevědomém postupu vlády k nalezení racionálních východisek, k ukončení živelné činnosti a přechodu k cílené bezpečnostní politice a speciálně k její vojenské části.

■ Vliv procesu přijímání do vojenské organizace NATO na vojenské schopnosti

Proces pozvání do vojenské organizace NATO, oficiálně zahájený na madridském summitu, má výrazný vliv na prosazování změn vojenských schopností České republiky. Jestliže bylo dosaženo zvýšené pozornosti ze strany všech členů vlády, byla vytvořena mezirezortní komise pro koordinaci integrace České republiky do NATO, pak je možné jen pozitivně hodnotit, že dlouhodobý cíl zahraniční politiky se dostává od slov do realizační fáze. Studie a upozornění, které byly v uplynulých letech formulovány vědeckou, výzkumnou a někdy i novinářskou komunitou, začínají dosahovat stadia slyšení, vážných rozborů a praktických rozpracování.

Vliv je možné sledovat v následujících základních směrech:

a) **Mezinárodní (mezistátní)**, který se projevuje v postavení a hodnocení České republiky z jiných politických pozic, které se různí u současných států NATO, u spolupozvaných (Polsko, Maďarsko), u dalších partnerů v rámci projektu PfP, u ostatních států organizovaných v OSN. Z hlediska vojenských struktur těchto států se projevuje v jejich strategických, operačních a taktických náhledech.

b) **Nadnárodní**, který mění pozice nadstátních organizací politického a nadačního postavení, ale současně nadnárodních ekonomických a hospodářských struktur, které zejména v oblasti zbrojní výroby, bezpečnostních a vojenských informací zařadí teritorium České republiky do jiné kategorie.

c) **Vnitrostátní**, které mění politický i účelový význam vojenských schopností v prioritě státotvorných zájmů vládnoucích politických garnitur. Vzhledem k tomu, že má tato složka rozhodující vliv za řešení koncepčních otázek rozvoje všech společenských oblastí jak po obsahové stránce, tak z hlediska plánovitého zabezpečení těchto rozhodnutí rozpočtovými prostředky, mělo by se pozitivně projevit vytvoření podmínek pro zastavení propadu a zkvalitnění vnitřní úrovně vojenských schopností České republiky.

Vzhledem k tomu, že vojenské schopnosti představují funkci dlouhodobého, a ne krátkodobého vývoje, okamžitý efekt ve zkvalitnění jejich vnitřních zdrojů není možné očekávat.

■ Důsledky přijetí do vojenské organizace NATO na vojenské schopnosti

Důsledky vstupu do NATO se promítají do různých vojenských aspektů, které vytváří charakteristiku **budoucí bezpečnostní situace České republiky**. Výčet není úplný. Poukázáno je jen na několik vybraných hledisek, které dokumentují změnu současného stavu. Tyto změny jsou akcí, která bude vyžadovat odpovídající reakci v následných změnách vojenských schopností.

Dopad na rizika a ohrožení České republiky

Výrazně jsou **snížena rizika**, která byla spojena se samostatnou existencí České republiky bez zapojení do bezpečnostních struktur, zejména v **oblasti vojenských ohrožení**. Člen Aliance nedisponuje pouze svými vojenskými schopnostmi, ale i vojenskými zárukami celého společenství. Válečný konflikt celosvětového rozsahu by měl

poněkud pozvolnější vývoj, kdy by se zřejmě samostatnými opatřeními podařilo vytvořit vhodné podmínky pro jeho zvládnutí. Válečný konflikt lokálního významu by neměl vzniknout vzhledem ke vzájemné pomoci v Alianci. Partyzánská úroveň válek by měla být likvidována vlastními silami. Společná kontrola vzdušného prostoru umožní odolávat tímto reálným ohrožením.

Existovat budou všechny skupiny nevojenských rizik a ohrožení, kterých se vstup do NATO nebude týkat. Vstup do Aliance může vyvolat nevoli jiných států nebo anarchistického hnutí, který může vyústit v ojedinělé projevy terorismu a státního terorismu za aktivity, kterých se bude Česká republika účastnit ve společných akcích a silách NATO. Varianty jsou značně komplikované, ale není vhodné je a priori vyloučit. Z hlediska existence rizik vzroste jejich počet, protože budeme nést i důsledky odpovědnosti za politiku a činnost celé Aliance.

Dopad na vojenskou strategii České republiky

Vojenská strategie České republiky předpokládala zejména samostatné působení ozbrojených sil při zajišťování vojenské obrany našeho území. Nyní přechází ke koaliční strategii se všemi důsledky do oblasti teorie i praxe vojenských činností. „Národní obranná strategie České republiky“ jako východisko vojenské strategie bude měnit pouze některé části, které se týkaly geopolitického postavení, rizik a ohrožení. Upřesněny budou zájmy republiky. Vojenskotechnická část strategie, tedy způsoby vedení vojenské obrany, v podstatě budou mít jediné transformace, a to ty, které jsou vztaženy ke spolupráci v rámci společných sil NATO.

V následujícím jsou uvedeny vybrané problémy vojenskostrategického a vojenskotechnického charakteru:

Opatření, která lze očekávat v rámci požadavku na dosažení kompatibility systému velení a řízení:

- ① Zapojení České republiky do jednotného systému protivzdušné obrany NATO, tzn. adaptace radiolokačního, vyhodnocovacího a velitelského systému včetně postupného vybavení výzbrojí, především raketovou technikou.
- ② Koordinace vojenských zpravodajských služeb, vymezení oblastí jejich spolupůsobení, případně i podílu na jednotlivých úkolech a jejich zapojení do systému vyhodnocování a využívání výsledků. Tato činnost již probíhá a postupně se zdokonaluje.
- ③ Postupné zdokonalování a výstavba vojenskostrategické infrastruktury včetně operační přípravy státního území. Je to nejnákladnější a nejsložitější opatření, jehož plnění bude postupné a je nezbytné, aby probíhalo v souladu s koncepcí NATO při spoluúčasti odpovídajících rezortů státní správy.

Výstavba infrastruktury navazuje na již uvedený princip, který předpokládá, že obranný systém bude vybudován včas, aby umožnil pružnou a adekvátní reakci na případné změny bezpečnostní situace. Zahrnuje v podstatě následující hlavní části:

- a – *příprava komunikačního systému* (silničního i železničního), která umožní rychlý hromadný přesun ozbrojených sil a materiálu do předem stanovených prostorů. Letecká přeprava zpravidla zabezpečuje operativní, pohotovostní akce, svou kapacitou

nestačí na zajištění jakéhokoliv přesunu ozbrojených sil, hlavně pak její materiální části;

b – **příprava letišť** pro předpokládaný manévr letectvem, včetně jejich zabezpečení potřebným materiálem a spojovací technikou, jakož i letovou službou, a to podle norem Aliance hlavně v materiální oblasti);

c – **příprava účelových objektů** spojených s případným rozmisťováním sil NATO na území České republiky a jejich materiální zabezpečení (podle norem NATO).

④ **Zabezpečení teritoriální obrany státního území** vyčleněním potřebných sil a prostředků. Vypracování postupů plnění úkolů v součinnosti s hlavními obrannými silami, orgány policie, dalšími státními a nestátními orgány a organizacemi.

⑤ **Stanovení a vyčlenění potřebných výrobních, opravárenských a udržovacích kapacit** pro přípravu obrany. Zajištění jejich chodu v předvídaných bezpečnostních situacích. Příprava koordinace jejich funkcí v souladu s obranným úsilím NATO.

⑥ **Přechod na logistické normy NATO** ve všech hlavních a dílčích oblastech.

⑦ **Postupná unifikace zbrojních systémů**. U technicky mimořádně náročných systémů bude unifikace pravděpodobnější než například u pěchotních zbraní.

Kromě těchto významných opatření, jejichž uskutečnění očekává každý nový stát NATO, existuje řada dílčích problémů, mezi něž náleží:

- Vyčleňování vojsk do sestavy spojených ozbrojených sil NATO.
- Společná cvičení.
- Vycvikové prostory České republiky a jejich koaliční využívání.
- Psychologická příprava obyvatelstva.
- Přizpůsobení legislativy.
- Vstup v době transformace NATO.

Důsledky ve vojenských schopnostech

Při vstupu do NATO je předpokládáno vyčlenit z AČR a Civilní ochrany České republiky: jednu brigádu sil okamžité reakce, jednu leteckou základnu, jednu letku víceúčelových nadzvukových letounů, jednu letku vrtulníků, jednu záchrannou jednotku CO v síle záchranného střediska a základny humanitární pomoci. Lze očekávat, že jejich vojenské schopnosti budou požadované odborné i technické úrovni.

K posílení obrany České republiky silami NATO budou v AČR přednostně do roku 2000 uskutečněna tato konkrétní opatření ke zvýšení vojenských schopností [4]:

- ▲ zavedení operačních a logistických postupů, přednostně na vyšší velitelské stupně, které budou propojeny s NATO;
- ▲ zavedení společných postupů protivzdušné obrany NATO a interoperabilních systémů rozpoznávání letounů vlastní - cizí;
- ▲ vytvoření interoperabilního systému řízení letového provozu;
- ▲ přijetí standardů NATO pro zacházení s letouny na letištích;
- ▲ interoperabilita leteckých navigačních systémů;

▲ realizace infrastrukturních programů a investic ve prospěch logistických a operačních požadavků souvisejících s plněním tohoto úkolu.

Velkou neznámou představují opatření, která by se měla promítnout do všech struktur vytvářejících zdroje vojenských schopností mimo rezort obrany. Je však logické, že tlak změněné mezinárodní pozice České republiky vyvolá pozitivní změny i v této oblasti.

Důsledkem vstupu do NATO bude významné posílení vojenských schopností České republiky, a to jak formou tlaku na zkvalitnění postavení AČR ve společnosti a fungování její přípravy, tak získání vojenského potenciálu ostatních států, který by mohl v případě potřeby naše vojenské schopnosti posílit.

POZITIVA ČLENSTVÍ V NATO VE VOJENSKÉ OBLASTI

Pro vojenskou oblast je členství v NATO vítaným krokem, který ve svém souhrnu znamená zvýšení politického a praktického významu oblasti obrany. Mezinárodní rozměr významnosti změn může výrazně ovlivnit i urychlit vnitřní transformaci armády a dosáhnout nových stavů, které budou slučitelné s koaličními partnery. Obdobně jak se uskutečnily kvalitativní změny ve výkonu vojenské základní služby, jak jsou uskutečňovány strukturální a personální změny v AČR, jak dochází k postupné komputelizaci ve výkonu řídicích, logistických i správních činností, obdobně se uskuteční zbývající proměny ve prospěch kvalifikovaného vytvoření podmínek pro společné vedení vojenských činností při obraně zájmů států NATO.

Pozitivní jsou změny, ke kterým dojde v postupných etapách obměny výzbroje a technického vybavení armády. Jejich uskutečnění je závislé na finančních zdrojích. Se změnami nástroji vedení vojenských činností se váže i **odpovídající změna vojenského umění** od úrovně výcviku a přípravy jednotlivců až po operační umění a vojenskou strategii. Variantnost možných nových stavů bude tak rozsáhlá, že se promítne jak do **internacionalizace přípravy**, tak rovněž do nezbytnosti důsledného výzkumného rozpracování nových stavů, ve kterých mohou jednotlivci, jednotky, útvary, štáby a velení AČR působit.

Významný bude vliv na **obnovení vojenských funkcí vrcholového řízení České republiky** a získání nových zkušeností z koaličního projednávání přístupů k rozvoji vojenského a obranného potenciálu a z řešení krizí.

Vzhledem k velikosti České republiky je soubor kolektivních záruk při zajištění její bezpečnosti proti vojenským ohrožením jednou z vysoce vhodných forem praktických postupů pro zachování suverenity a státnosti. Dochází k procesům integrace Evropy v oblasti politické; integrační postupy v oblasti ekonomické jsou nerovnoměrné, ale nadnárodní ekonomické celky s obrovským ekonomickým potenciálem ukazují cestu k dalším politickým krokům. Součástí těchto procesů je i **integrace vojenská**. Finanční a personální náročnost na výzkum, vývoj, výrobu a nákupy některých zbraní a zbraňových systémů, jejichž účinnost a schopnosti zdaleka přesahují hranice jednoho státu, je tak vysoká, že působením strategických úvah bude docházet ke „sdružování“ prostředků i kapacit pro jejich racionální provozování. To je pozitivní stav z hlediska možného zvýšení kvality a odbornosti vojenských profesí a z hlediska možnosti úspory státních prostředků.

* * *

Rozhodnutí představitelů České republiky o přistoupení k integračnímu procesu je možné hodnotit pozitivně. Odpovídá obecným tendencím, záměrům velmocí a mocností, uskutečněným iniciativním přístupem zvyhodňuje výchozí pozici České republiky. **Dosavadní změny ve vojenské oblasti vytvořily předpolí záruk příkrytí „ochranným deštníkem NATO“ ještě před podepsáním severoatlantické smlouvy. Znamenají v současné době, kdy celá společnost prochází složitým obdobím transformace do nových společenských, hospodářských i kulturních pravidel, která jsou evropská a euroatlantická, kdy není dostatečné množství prostředků na zajištění potřeb obrany a bezpečnosti, pozitivní výsledek vojenské a diplomatické činnosti při zajištění mezinárodních podmínek zachování státní suverenity České republiky.**

Nosnou součástí praktické realizace přípravy ke vstupu do NATO je vojenská oblast. V příspěvku byly uvedeny závěry, jejichž uskutečnění lze pro příští období předpokládat. Zabýval se vojenskopolitickou a vojenskopraktickou oblastí, důsledky na vojenské schopnosti České republiky a pozitivními stránkami členství v NATO ve vojenské oblasti. Zpracování obsahu bylo pojato jako dílčí příspěvek k ujasnění obrazu budoucího vojenského zajištění bezpečnosti České republiky. Neobsahuje analytickou, ale syntetickou část, která nemusí být vždy v souladu s oficiálními představami vedení rezortu a státu. Je určena jako podklad pro decizní sféru a jako soubor námětů pro zaměření výzkumu, vývoje a praktických řešení jak v rezortu obrany, tak v souvisejících oblastech státního sektoru a hospodářských organizací.

Literatura:

- [1] Janošec, J., Štembera, M., Zachariáš, M.: Vojenskopolitické a vojenské souvislosti zajištění bezpečnosti České republiky (studie). Ústav mezinárodních vztahů. Praha 1997.
- [2] Národní obranná strategie České republiky. Ministerstvo obrany ČR. Praha 1997.
- [3] Časový harmonogram rezortních opatření ve vztahu k integraci České republiky do NATO. Ministerstvo obrany ČR. Praha 1997.
- [4] Pohotovť o armádě. Ministerstvo obrany ČR. AVIS, Praha 1997, str. 4.

Mnohokrát bylo řečeno, že západní demokracie vyhrály studenou válku a že teď běží o to, aby vyhrály i mír. Osm let po pádu komunismu jsem hluboce přesvědčen, že to bude úkol podstatně obtížnější.

Václav Havel, Nová přítomnost 12/1997